

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри психології
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.)

Завідувач кафедри

проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни
«Сучасні теорії свідомості»,
що викладається в межах ОПП «Психологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальності 053 «Психологія»
2021 рік вступу

Львів 2021

Назва курсу	ПП2.1.2.01(6) «Сучасні теорії свідомості»
Адреса викладання курсу	вул. Коперника, 3, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	кафедра психології філософського факультету
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 соціальні та поведінкові науки, 053 Психологія
Викладачі курсу	Мусаковська Олена Михайлівна, асистентка кафедри психології
Контактна інформація викладачів	ас. Мусаковська О. М. : ел. пошта olena.musakovska@lnu.edu.ua тел. + (038) 0678763726
Консультації по курсу відбуваються	За розкладом консультацій (вул. Коперника, 3, кафедра психології)/ Також можливі онлайн консультації. Для погодження часу та платформи онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-psychology
Інформація про курс	ПП2.1.2.01(6) «Сучасні теорії свідомості» є дисципліною вільного вибору циклу 2.1.2. професійної та практичної підготовки із спеціальності 053 Психологія для освітньої програми 053 Психологія. Ця дисципліна викладається в 3 та 4 семестрах в обсязі 7,5 кредитів (за Європейською Кредитно Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Зміст курсу ПП2.1.2.01(6) представлений інформативними блоками про виникнення та онтогенетичний розвиток свідомості, різну специфіку індивідуальної та масової свідомості, можливості діагностики рівня самооцінки, самоефективності, визначення особливостей Я-концепції, а також наукові погляди вирішення психофізіологічної проблеми свідомості.
Мета та цілі курсу	Мета вивчення вибіркової дисципліни ПП2.1.2.01(6) «Сучасні теорії свідомості» полягає у комплексному поглибленні та розширенні знань про категорію свідомості в сучасній психологічній науці. Завдання дисципліни: <ul style="list-style-type: none"> • сприяти адекватному осмисленню студентами системи сучасних концепцій свідомості; • створити умови для вироблення у студентів вмій та навичок аналізу сучасних психологічних теорій; • сприяти виробленню у студентів свого погляду на сутність та природу свідомості;

	<ul style="list-style-type: none"> • сприяти виробленню у студентів вмінь та навичок ведення наукової дискусії щодо теоретико-методологічних проблем.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO / за науковою редакцією В. П. Мельника та А. С. Синиці; [пер. І. В. Грабовський, У. І. Луц, А. С. Синиця]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 568 с. 2. Безверхий О. Змінені стани свідомості в сучасній практичній психології. <i>Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій: збірник наукових праць</i> / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, О.М.Ічанської. Київ: ТОВ «Альфа-ППК», 2020. С. 227-231. URL: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/49266 3. Білецький О. М. Визначення головних феноменів самосвідомості особистості. <i>Психологічний часопис</i>. 2017. № 3. С. 5–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2017_3_3 4. Болтівець С., Гончар О., Уралова Л. Свідомість новонароджених і немовлят: від задатків до показників розвитку. <i>Психологія і суспільство</i>. 2018. №3-4. С. 90-102. URL: http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/892/891 5. Гальцева Т. О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету</i>. Серія: Психологічні науки. 2015. Вип. 4. С. 110-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_4_24 6. Гроф С. Психологія майбутнього: уроки з сучасних досліджень свідомості: [пер. з англ. Ярини Винницької, Олени Редчиць]. Львів: Афіша, 2015. 328 с. 7. Гусельцева М. Свідомість як проблема психології: постнекласична інтерпретація. <i>Психологія і суспільство</i>. 2018. №3-4. С. 51-66. URL: http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/890/889 8. Деннет Д. Пояснення «магії» свідомості. <i>Психологія і суспільство</i>. 2018. №3-4. С. 5-12. URL: http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/888/887 9. Загальна психологія / С.Д. Максименко, Ю.М. Швалб та ін. ; заг. ред. ... Т.Б.Партико. Київ: Ін Юре, 2014. 664 с. 10. Католик Г. В. Психологія формування професійної Я-концепції практичного психолога: монографія. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 406 с. 11. Клибанівська Т. М. Теоретичні аспекти дослідження самосвідомості особистості. <i>Актуальні проблеми психології</i>. 2019. Т. І. Вип. 51. С. 37–42. URL: http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20354.pdf 12. Коструба, Н. Media religiosity as a new form of manifestation of religious consciousness: a psychological analysis of the phenomenon. <i>Psychological Prospects Journal</i>. 2021. №37. Р. 83–95. DOI: 10.29038/2227-1376-2021-37-83-95 13. Леонов А. Ю. Філософія свідомості Девіда Чалмерса. <i>Актуальні проблеми духовності</i>. 2014. Вип. 15. С. 216-237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdu_2014_15_20 14. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 208 с. 15. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л.

- Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 430 с.
16. Психологія мас: навчальний посібник / автор-упорядник Я.Є. Кальба. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 208 с.
  17. Роменець В. А. Історія психології XVIII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посібн. Київ: Либідь, 2006. 1000 с.
  18. Савчук В. А. Національна самосвідомість: огляд психологічних концепцій. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Психологія». 2017. Вип. 5. С. 147-157. DOI: 10.25264/2415-7384-2017-5-147-157.
  19. Синиця А. С. Еволюція уявлень про психофізичну проблему в аналітичній філософії свідомості. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 750. Філософські науки. С. 64–69.
  20. Синиця А. С. Сучасна аналітична філософія: від прагматики мови до концептуалізації свідомості. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 448 с.
  21. Синиця А. С. Філософські зомбі: логіко-когнітивна інтерпретація. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2013. Вип. 48. С. 59-65. URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/2377>.
  22. Скребець В.О., Шлімакова І.І. Екологічна психологія: підручник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2014. 456 с.
  23. Столин В. В. Самосознание личности. Москва: Издательство Московского Университета, 1983. 284 с.
  24. Татенко В.О. Сучасна психологія: теоретико-методологічні проблеми: навч. посіб. / В. О.Татенко. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 288 с.
  25. Фурман А. В. Методологічна реконструкція системомиследіяльнісного підходу до розуміння свідомості. *Психологія і суспільство*. 2021. №1. С. 5–35. DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2021.01.005>
  26. Фурман А. В. Свідомість як рамкова умова пізнання і методологування. *Психологія і суспільство*. 2017. №4. С. 16–38. URL: <http://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/859/858>
  27. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. 3-е изд. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 607 с
  28. Carruthers P. Comparative psychology without consciousness. *Consciousness and cognition*. 2018. Vol. 63. P. 47-60. DOI: 10.1016/j.concog.2018.06.012
  29. Chalmers D. MindPapers: A Bibliography of the Philosophy of Mind and the Science of Consciousness. URL: <http://consc.net/mindpapers/>
  30. Chalmers D. The Conscious Mind: In Search of a Fundamental Theory. New York: Oxford University Press, 1996. XVII, 414 p.
  31. Dennett D. C. Freedom Evolves. New York: Penguin Books, 2004. 368 p. Searle J. R. Freedom and Neurobiology: Reflections on Free Will, Language, and Political Power. New York: Columbia University Press, 2008. 113 p.
  32. Haladjian H. H., & Montemayor C. Artificial consciousness and the consciousness-attention dissociation. *Consciousness and cognition*. 2016. Vol. 45. P. 210-225. DOI:10.1016/j.concog.2016.08.011

	<p>33. Searle J. R. Is the Brain a Digital Computer? URL: https://web.archive.org/web/20070406071603/http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Papers/Py104/searle.comp.html.</p> <p>34. Searle J. R. Minds, Brains and Science. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984. 112 p.</p>
Тривалість курсу	225 год, 7,5 кредити
Обсяг курсу	У 3 семестрі 32 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 80,5 годин самостійної роботи. У 4 семестрі 32 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 80,5 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Курс передбачає формування інтегральної компетентності: здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю на невизначеність умов та вимог.</p> <p>Зміст ПП2.1.2.01(6) «Сучасні теорії свідомості» має сприяти формуванню у студентів таких загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 12. Здатність професійно спілкуватись державною мовою з широкою науковою спільнотою, фахівцями-практиками та громадськістю, грамотно вибудовувати наукові тексти.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>СК12. Здатність до спілкування в діалоговому режимі з науковою спільнотою, фахівцями-практиками та індивідуальними і груповими споживачами фахової психологічної допомоги в певній галузі наукової та/або практичної діяльності.</p> <p>ПП2.1.2.01(6) «Сучасні теорії свідомості», як складова підготовки бакалавра, має сприяти досягненню таких програмних результатів навчання:</p> <p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p>

	<p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>
Ключові слова	Свідомість, самосвідомість, рефлексія, інтроспекція.
Формат курсу	Очний / дистанційний
	Читання курсу лекцій та проведення практичних занять для вироблення фахових умінь та навичок та консультації для кращого розуміння тем
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Поточний: усне та письмове опитування, перевірка практичних робіт. Підсумковий: залік в кінці 4 семестру, письмовий, тестовий
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін: Загальна психологія, Соціальна психологія, Філософія, для сприйняття категоріального апарату курсу Сучасні теорії свідомості та вироблення відповідних фахових умінь та навичок.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, практичні заняття, інтерактивні методи навчання: групова робота, дискусії, диспути, мозковий штурм, синектика, та ін., колаборативне навчання
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Бали нараховуються за 100-бальною шкалою за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • семінарські заняття: 80% оцінки за курс; максимальна кількість балів 80. • залік: 20% оцінки за курс. Максимальна кількість балів 20. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Академічна доброчесність при виконанні письмових робіт: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених</p>

курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвочасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Оцінка ECTS та визначення	Кількість балів від 1 до 100	Оцінка за традиційною п'ятибальною системою	
A – відмінно	90 – 100	Відмінно	5
B – дуже добре	81 – 89	Добре	4
C – добре	71 – 80		
D – задовільно	61 – 70	Задовільно	3
E – достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	51 – 60		
FХ – незадовільно	25 – 50	Незадовільно	2
F – незадовільно (потрібна додаткова робота)	0 – 24		

FХ означає: “незадовільно” – необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання;
F означає: “незадовільно” – необхідна значна подальша робота; з такою оцінкою студент відраховується після незадовільної відповіді на комісії або має повторити вивчення курсу.

Питання до заліку.

1. Дефініція поняття «свідомість». Співвідношення категорій «свідомість» та «психіка».
2. Специфіка визначення свідомості у психології, філософії та медицині.
3. Свідомість як предмет дослідження в становленні психологічної науки (XVII ст. – кінець XIX ст.).
4. Особливості тлумачення поняття «свідомість» в програмах розвитку психології В. Вундта, В. Джемса, Ф. Brentano та І.Сеченова.
5. Загальна характеристика та структура індивідуальної свідомості.
6. Розрізнення понять «свідоме», «несвідоме» та «передсвідоме».
7. Рефлексія як механізм формування індивідуальної свідомості.

8. Самосвідомість як категорія психологічної науки.
9. Самопізнання, самоприйняття, самоконтроль та самовдосконалення – механізми, функції чи структурні компоненти самосвідомості?
10. Розвиток самосвідомості в онтогенезі.
11. Адекватність, рівень та стійкість самооцінки.
12. Особливості формування та можливості зміни самооцінки.
13. Психодіагностичний інструментарій визначення самооцінки.
14. Визначення та структура Я-концепції.
15. Співвідношення понять «Я-реальне», «Я-ідеальне» та «Я-дзеркальне».
16. Динаміка формування та особливості дослідження Я-концепції в онтогенезі.
17. Характеристика самоефективності. Шкала загальної самоефективності.
18. Джерела формування самоефективності.
19. Види самоефективності особистості.
20. Особливості національної самосвідомості.
21. Релігійна свідомість у вимірі сучасних соціальних процесів.
22. Розвиток професійної свідомості у процесі становлення професіонала.
23. Визначення особливостей правової свідомості.
24. Формування екологічної свідомості в умовах глобальних кліматичних змін.
25. Масова свідомість: наукові дефініції та тлумачення.
26. Основні характеристики масової свідомості.
27. Природа та джерела формування масової свідомості.
28. Співвідношення понять «суспільна» та «масова» свідомість.
29. Проблема співвідношення форми та змісту свідомості.
30. Свідомість та психофізична (психофізіологічна) проблема.
31. Свідомість і мозок. Проблема локалізації свідомості в людському мозку.
32. Визначення поняття змінений стан свідомості (altered state of consciousness).
33. Концепція холотропного дихання С. Грофа.
34. Медитаційна практика майндфулнес.
35. Ознаки розладів свідомості.
36. Критерії затьмареної свідомості за К. Ясперсом.
37. Характеристика основних станів порушеної свідомості: приглушений, сновидний, сутінковий стани та деліріозне затьмарення.
38. Розлади самосвідомості: псевдодеменція, деперсоналізація.
39. Сучасне когнітивістське розуміння понять «свідомість», «усвідомлення», «психіка».
40. Метамета свідомості.
41. Експерименти Дж. А. Барга.

	<p>42. Легкі та важка проблема свідомості (Д. Чалмерс).</p> <p>43. Роль «кваліа» у вимірі свідомості (Д. Чалмерс).</p> <p>44. Філософський зомбі без свідомого досвіду (Д. Чалмерс).</p> <p>45. Метафоричний образ дії мозку як «віртуальної машини» з виробництва свідомості (Д. К. Деннет).</p> <p>46. Заперечення кваліа та людина – «зімбо» (Д. К. Деннет).</p> <p>47. Роль мовлення у формуванні свідомості (Д. К. Деннет).</p> <p>48. Ментальний експеримент «Китайська кімната» (Дж. Серль) як заперечення тесту Тюрінга.</p> <p>49. Комп'ютер vs мозок (Дж. Серль).</p> <p>50. Характеристика інтенційності свідомості (Дж. Серль).</p> <p>51. Поняття свідомості в постнекласичній інтерпретації.</p> <p>52. Проблема визнання наявності самосвідомості у рослин і тварин.</p> <p>53. Свідомість vs штучний інтелект.</p>
Опитування	Анкету зворотного зв'язку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК СХЕМА КУРСУ

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМЕСТР 3

Тема 1. Поняття «свідомість»: визначення та основні підходи до вивчення в історичній ретроспективі (2/2 год).

Дефініція поняття «свідомість». Співвідношення категорій «свідомість» та «психіка».

Специфіка визначення свідомості у психології, філософії та медицині.

Свідомість як предмет дослідження в становленні психологічної науки (XVII ст. – кінець XIX ст.).

Особливості тлумачення поняття «свідомість» в програмах розвитку психології В. Вундта, В. Джемса, Ф. Brentano та І. Сеченова.

Тема 2. Особливості індивідуальної свідомості людини (2/2 год).

Загальна характеристика та структура індивідуальної свідомості.

Розрізнення понять «свідоме», «несвідоме» та «передсвідоме».

Рефлексія як механізм формування індивідуальної свідомості.

Тема 3. Психологія самосвідомості (2/2 год).

Самосвідомість як категорія психологічної науки.

Самопізнання, самоприйняття, самоконтроль та самовдосконалення – механізми, функції чи структурні компоненти самосвідомості?

Розвиток самосвідомості в онтогенезі.

Тема 4. Самооцінка як центральний структурний компонент самосвідомості (2/2 год).

Адекватність, рівень та стійкість самооцінки.

Особливості формування та можливості зміни самооцінки.

Психодіагностичний інструментарій визначення самооцінки.

Тема 5: Я-концепція: поняття, структура та підходи у розумінні (2/2 год).

Визначення та структура Я-концепції.

Співвідношення понять «Я-реальне», «Я-ідеальне» та «Я-дзеркальне».

Динаміка формування та особливості дослідження Я-концепції в онтогенезі.

Тема 6: Концепція самоефективності (А. Бандура) як психологічний феномен (2/2 год).

Характеристика самоефективності. Шкала загальної самоефективності.

Джерела формування самоефективності.

Види самоефективності особистості.

Тема 7. Етнічні, релігійні, професійні, правові та екологічні аспекти психології свідомості (2/2 год).

Особливості національної самосвідомості.

Релігійна свідомість у вимірі сучасних соціальних процесів.

Розвиток професійної свідомості у процесі становлення професіонала.

Визначення особливостей правової свідомості.

Формування екологічної свідомості в умовах глобальних кліматичних змін.

Тема 8. Психологія масової свідомості (2/2 год).

Масова свідомість: наукові дефініції та тлумачення.

Основні характеристики масової свідомості.

Природа та джерела формування масової свідомості.

Співвідношення понять «суспільна» та «масова» свідомість.

СЕМЕСТР 4.

Тема 1. Психофізіологічна проблема свідомості (2/2 год).

Проблема співвідношення форми та змісту свідомості.
Свідомість та психофізична (психофізіологічна) проблема.
Свідомість і мозок. Проблема локалізації свідомості в людському мозку.

Тема 2. Змінені стани свідомості в сучасній практичній психології (2/2 год).

Визначення поняття змінений стан свідомості (altered state of consciousness).
Концепція холотропного дихання С. Грофа.
Медитаційна практика майндфулнес.

Тема 3. Патологічний вимір свідомості (2/2 год).

Ознаки розладів свідомості. Критерії затьмареної свідомості за К. Ясперсом.
Характеристика основних станів порушеної свідомості: приглушений, сновидний, сутінковий стани та деліріозне затьмарення.
Розлади самосвідомості: псевдодеменція, деперсоналізація.

Тема 4. Розуміння метаметисвідомості в когнітивістській науці (2/2 год).

Сучасне когнітивістське розуміння понять «свідомість», «усвідомлення», «психіка».
Метамета свідомості.
Експерименти Дж. А. Барга.

Тема 5. «Важка проблема свідомості» Д. Чалмерса (2/2 год).

Легкі та важка проблема свідомості.
Роль «квалія» у вимірі свідомості.
Філософський зомбі без свідомого досвіду.

Тема 6. Людина без свідомого досвіду Д. К. Деннета (2/2 год).

Метафоричний образ дії мозку як «віртуальної машини» з виробництва свідомості.
Заперечення квалія та людина – «зімбо».
Роль мовлення у формуванні свідомості.

Тема 7. Іntenційність станів свідомості Дж. Серля (2/2 год).

Ментальний експеримент «Китайська кімната» як заперечення тесту Тюрінга.

Комп'ютер vs мозок.

Характеристика інтенційності свідомості.

Тема 8. Теоретико-методологічні проблеми сучасної психології свідомості (2/2 год).

Поняття свідомості в постнекласичній інтерпретації.

Проблема визнання наявності самосвідомості у рослин і тварин.

Свідомість vs штучний інтелект.